

NGŨ LIỆU

Phụ lục 2.9

ĐỒ ĐẠC TRONG NHÀ

(Trích *Những lời về ấu thơ*)

- Phạm Công Luận -

(1) [...] Cái hộp đồng nằm trong bộ đồ dùng ăn trà của bà cố ngoại. Ông cố, người Minh Hương¹, sau một thời làm việc ở triều đình Huế² trở về Khánh Hội, Sài Gòn sinh sống những năm cuối đời, lúc nào cũng búi tóc, bận³ bộ đồ dài thong dong,

Phần (1) nói về vấn đề gì?

chân mang hài⁴. Bà cố phong lưu trong thú vui ăn trà cùng mấy bà bạn già. Bộ đồ trà gồm một quả tròn bằng đồng to dùng mà sau này, lang thang ở

Hình 1: Minh họa cái hộp đồng

chợ đồ cổ, tôi chưa hề thấy cái nào có kích thước tương tự. Như cách lồng vào nhau của thứ búp bê Matriosca Nga, bên trong cái quả lớn ấy là một quả nhỏ hơn và bên trong quả nhỏ là một quả nhỏ hơn nữa. Cái hộp đồng đặt bên cạnh cái quả và óng ngoáy trong khay trà cẩn ốc, dài hơn tấc, có chân, không chạm khắc. Miệng hộp có một khay đáy bên trên, lòng sâu để đựng những món đồ nhỏ. Trên khay là cái nắp có núm. Hộp khá giản dị nhưng được đúc⁵ chắc chắn, sắc cạnh vẫn thể hiện nét sang trọng. Má tôi nói: “Dân dã không mấy ai xài thứ này!”.

(2) Ông cố, bà cố bên ngoại đã quá vắng⁶ từ lâu lắm rồi. Má tôi, từ một cô thiếu nữ trắng trẻo, mũi cao như Tây lai, da trắng như bông bưởi giờ đã bạc trắng tóc. Phảng phất trên khuôn mặt má còn nét đẹp xa xưa với đôi mắt sâu màu nâu, sống mũi cao. Má không ăn trà, hàm răng trắng vẫn còn giữ được ở tuổi 80 dù đã trệu trạo⁷. Bộ đồ ăn trà nay chỉ còn sót

Tại sao cái hộp đồng vẫn mang giá trị đặc biệt với nhân vật “tôi” dù không phải là “thứ cổ ngoạn quý giá”?

¹ Người Minh Hương: là một bộ phận người Hoa ở vùng Nam Bộ, Việt Nam. Tên Minh Hương có nguồn gốc từ tên triều đại mà những người này đã sinh sống: nhà Minh. Đến khi nhà Thanh thay thế nhà Minh ở Trung Quốc, xáo trộn chính trị khiến họ phải lưu vong sang đàng Trong.

² Huế: là một trong sáu thành phố trực thuộc trung ương và là thành phố di sản của Việt Nam. Đây là thành phố ven biển thuộc cực Nam của vùng Bắc Trung Bộ, miền Trung Việt Nam.

³ Bận (phương ngữ): mặc

⁴ Hài: loại giày thời xưa, thường có mũi cong và phía ngoài có thêu hình.

⁵ Đúc: chế tạo bằng cách đổ chất nóng chảy hoặc vật liệu lỏng vào khuôn, rồi để cho rắn cứng lại.

⁶ Quá vắng: đã chết.

⁷ Trệu trạo: từ gọi tả lối nhai qua loa hoặc nhai có vẻ khó nhọc, như của người móm hoặc đau răng.

lại cái hộp. Khi xây nhà, tôi lục trong học tủ thấy cái hộp xinh xinh, trong để cái la bàn nhỏ của ba tôi. Ba tôi nói: “Cái hộp này của ông nội tao để lại”. Má lắc đầu, ba mày nhớ lên rồi, cái hộp đi theo má từ đó đến nay, có thể giống một cái hộp nào đó của bên nội. Tôi không để tâm tìm hiểu chính xác, dù trong bụng nghĩ rằng má nói đúng. Vậy là tôi có một cái hộp, dù không là thứ cổ ngoạn⁸ quý giá nhưng đó là kỷ niệm của ông bà cố, những người tôi chưa từng biết mặt. Đó cũng sẽ là kỷ niệm của má, và cũng là kỷ niệm của bên nội khi tôi hình dung bà nội khi xưa ở Cù Lao Phố⁹, nhà gần chùa Đại Giác¹⁰ được mệnh danh ngôi chùa cổ nhất Nam Bộ¹¹. Ba không kể bà nội dùng cái hộp như thế nào, nhưng chắc bà nội cũng ăn trà, cũng dùng cái hộp đồng nào đó đựng ít cau, ít trà, ít vôi thuốc. Hoặc là đựng kim, chỉ, móc tai... hoặc vài thứ nữ trang nhỏ, đơn sơ của một phụ nữ miệt vườn.

Theo dõi câu chuyện nhân vật “tôi” kể về má ở phần (3).

(3) Má kể, cái hộp đồng từng lưu lạc theo má về Thủ Dầu Một¹². Lúc đó má còn là một thiếu phụ trẻ. Chồng trước đã mất, má một nách ẵm¹³ anh Hai, tất tưởi¹⁴ làm ăn, quên đi quá khứ tươi đẹp những ngày còn sống trong căn nhà to đùng đầy đồ đạc xưa, tràng kỷ, câu đối, tủ chưng, quạt Marelli¹⁵. Làm ăn, buôn thúng bán mẹt, bôi mặt lem luốc trong thời Pháp thuộc¹⁶ để tránh lính Tây làm bậy. Thỉnh thoảng dưới ánh đèn dầu, má sẫm soi¹⁷ cái hộp đồng, nhớ hồi con gái, nhớ những ngày Tết theo bà ngoại đi

⁸ Cổ ngoạn: đồ vật xưa, để trưng bày ngắm nghía.

⁹ Cù Lao Phố: một hòn đảo phù sa nổi lên giữa sông Đồng Nai, có hình dáng như một cái chuông. Về mặt hành chính thuộc phường Trảng Biên, tỉnh Đồng Nai, Việt Nam.

¹⁰ Chùa Đại Giác: còn gọi là Đại Giác cổ tự, chùa Phật lớn hay chùa Tượng; xưa thuộc thôn Bình Hoà, xã Hiệp Hòa, tổng Trảng Biên; nay là khu phố Nhị Hòa, phường Trảng Biên, tỉnh Đồng Nai, Việt Nam.

¹¹ Nam Bộ (hay còn gọi là miền Nam): là một trong 3 miền địa lý của Việt Nam (gồm Bắc Bộ, Trung Bộ và Nam Bộ). Phần lớn địa hình Nam Bộ là đồng bằng phù sa. Nam Bộ được chia làm hai vùng là Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long.

¹² Thủ Dầu Một: là thành phố trực thuộc tỉnh Bình Dương, được thành lập vào tháng 5 năm 2012. Đây là trong những trung tâm kinh tế, văn hóa, chính trị lớn nhất của tỉnh, nổi bật với nhiều khu công nghiệp và địa điểm du lịch hấp dẫn.

¹³ ẵm: bế (trẻ nhỏ) trên tay hoặc ôm trong lòng.

¹⁴ Tất tưởi: (dáng đi) vội vàng, lật đật, trong có vẻ vất vả.

¹⁵ Quạt Marelli:

¹⁶ Thời Pháp thuộc: đây là một giai đoạn trong lịch sử Việt Nam kéo dài 61 năm, bắt đầu từ 1884 khi Pháp ép triều đình Huế kí Hoà ước Giáp Thân cho đến 1945 khi Pháp mất quyền cai trị ở Đông Dương.

¹⁷ Sẫm soi: ngắm đi ngắm lại một cách thích thú.

sắm Tết ở chợ Bến Thành¹⁸, chợ Cầu ông Lãnh¹⁹. Nhớ những chuyến du ngoạn²⁰ xuống miền Tây²¹ bằng xe lửa Sài Gòn - Mỹ Tho²², đi tàu xuống Cao Lãnh. Tất cả như một đoạn phim đen trắng nhảy hình cũ kĩ. Má nói, nhờ kỷ ức mà má vượt qua những ngày cực nhọc và buồn tủi đó.

Hồi đó, một người lính Tây trẻ, mắt mơ màng, thường tìm cách lân la²³ gặp má. Hắn vào nhà, nhìn má, nhìn cái hộp đồng trên bàn rồi bảo rằng: “Tôi không nghĩ cô xuất thân từ tầng lớp bình dân”. Má chỉ cười rồi từ đó cất hẳn cái hộp trong buồng. Mấy tháng sau, một người Việt mình bị lính Tây dí rần rộ ngoài đường bỗng chạy vào ngôi nhà má trọ, nhét vội xấp tài liệu vào gian bếp rồi biến mất. Má đứng tim khi thấy một tên lính Tây chạy nhào theo, lục lọi và tay lôi ra xấp giấy tờ. Chỉ vậy thôi là tiêu cái gia đình nhỏ này. Nhưng người lính thực dân bỗng ngược nhìn má rồi nhét trở lại xấp giấy vào đồng cũi, hô hào mấy tên lính xì xà xì xô đi truy bắt tiếp. Cho đến giờ, má không thể quên đôi mắt sắc như dao của người lính Pháp nhìn má, đôi mắt mà má thường lẩn tránh khi anh ta đến nhà chơi, tay sẫm soi cái hộp đồng, miệng bập bẹ tiếng Việt lựa lời lấy lòng người thiếu phụ Việt ít nói.

Chuyện gì đã khiến má đứng tim?

Hình 2: Minh họa cái vìm cũ

(4) Đồ đạc trong căn nhà cũ vốn không nhiều, đa phần là bàn ghế sắm sửa những năm 60 - 70 thế kỷ trước. Khi nhắm mắt hình dung, tôi nhớ cái vìm²⁴ sành Lái Thiêu phủ men da lợn bên ngoài, xanh trắng bên trong. Cái vìm má thường dùng để đánh bánh bông lan với một dụng cụ có cán gỗ, thân bằng thép uốn như lò xo. Những cái bánh bông lan thơm mùi trứng gà ăn

Việc giữ lại cái vìm và hộp đồng cho thấy tác giả là một người như thế nào?

¹⁸ Chợ Bến Thành: là một ngôi chợ nằm tại phường Bến Thành, Thành phố Hồ Chí Minh. Chợ được khởi công xây dựng từ năm 1912 với diện tích 13.056 m².

¹⁹ Chợ Cầu ông Lãnh: tên của một khu chợ từng nằm bên rạch Bến Nghé tại vị trí gần chân cầu. Chợ Cầu Ông Lãnh là chợ đầu mối trái cây, thủy hải sản lớn nhất thành phố, đã tồn tại hơn một thế kỷ trước khi bị giải tỏa vào đầu thập niên 2000 khi chính quyền triển khai cải tạo rạch Bến Nghé và xây dựng đại lộ Võ Văn Kiệt.

²⁰ Du ngoạn: đi chơi để ngắm xem cảnh vật.

²¹ Miền Tây: là một phần của miền Nam. Miền Nam bao gồm toàn bộ lãnh thổ phía Nam Việt Nam, trong khi miền Tây chỉ là vùng Tây Nam Bộ. Miền Tây đặc trưng bởi hệ thống sông ngòi chằng chịt, văn hóa sông nước đậm đà, nổi tiếng với các vườn trái cây sum xuê với lối sống miệt vườn chân chất.

²² Xe lửa Sài Gòn – Mỹ Tho: đây được xem là tuyến xe lửa đầu tiên của toàn khu vực Đông Dương. Được khởi công giữa năm 1881, ngày 20/07/1885, tuyến đường xe lửa Sài Gòn – Mỹ Tho chính thức đi vào hoạt động.

²³ Lân la: tìm cách tiếp cận dần dần từng bước, tạo ra một quan hệ tiếp xúc gần gũi, nhằm thực hiện mục đích nhất định.

²⁴ Cái vìm (Phương ngữ) : đồ đựng có hình dáng giống cái tô hoặc bát sâu lòng, thường có nắp đậy, dùng để đựng cơm hoặc thức ăn. Có tên gọi khác là liễn, thố.

trong thời thơ ấu có tình thương của má. Cái vệm của bà ngoại để lại, được mua khi gia đình đã sa sút, ông bà cố đã mất, ngôi nhà lớn đã bán đi. Tôi lau sạch cái vệm từng bỏ lẫn lóc ngoài sân thượng, đem cất vào tủ cùng cái hộp đồng. Như một người tham lam và biển thủ kỷ niệm, tôi thở phào yên tâm rằng mình đã không bị đánh mất điều gì, giống như cảm xúc tôi vẫn thường có khi làm hoặc nói điều gì đó khiến ba mẹ giả của mình tươi cười trong ánh hoàng hôn của cuộc đời.

(Phạm Công Luận; *Hà Nội – Những lối về ấu thơ*, NXB Hội Nhà văn, năm 2011, tr.41 – 44)

CÂU HỎI, NHIỆM VỤ

VĂN BẢN KÍ 9

☺ TRƯỚC KHI ĐỌC

1. Chia sẻ: Em có kỉ vật quý giá nào được ông bà hoặc cha mẹ dành tặng không? Nếu có, em hãy chia sẻ về nó nhé!

2. Dự đoán: Theo em, nhan đề “Đồ đạc trong nhà” sẽ nói về những vấn đề gì?

📖 ĐỌC VĂN BẢN

ĐỒ ĐẠC TRONG NHÀ

(Trích *Những lời về ấu thơ*; Phạm Công Luận)

(Phụ lục 2.9)

📄 SAU KHI ĐỌC

☀ KIẾN THỨC BỔ TRỢ

1. Thể loại tản văn và tùy bút (Phụ lục 1)
2. Đôi nét về tác giả và tác phẩm (Phụ lục 3.4)

THỰC HIỆN NHIỆM VỤ

Câu hỏi nhận biết

Câu hỏi 1: Bài tản văn viết về ai, về sự việc gì?

Câu hỏi 2: Sắp xếp các sự kiện dưới đây theo trình tự thời gian trong câu chuyện:

(1)	(2)	(3)	(4)
Nhân vật “tôi” kể lại quá trình chiếc hộp đồng lưu lạc cùng má.	Nhân vật “tôi” giới thiệu về chiếc hộp đồng và bộ đồ dùng ăn trầu của bà ngoại.	Nhân vật “tôi” kể về một kỉ vật khác có giá trị quý giá được lưu giữ lại.	Nhân vật “tôi” lý giải về giá trị đặc biệt của chiếc hộp đồng đối với nhân vật “tôi”.
Sắp xếp theo trình tự:			

Câu hỏi 3: Theo em, tại sao cái hộp đồng vẫn mang giá trị đặc biệt với nhân vật “tôi” dù không phải là “thứ cổ ngoạn quý giá”?

Câu hỏi 4: Hãy liệt kê 10 từ thuộc ngôn ngữ vùng miền được sử dụng trong bài và chỉ ra nghĩa phổ thông của nó.

Câu hỏi thông hiểu

Câu hỏi 5: Những chi tiết nào cho thấy tác giả rất trân quý những món đồ đặc trong nhà?

Câu hỏi 6: Tìm và phân tích một số câu/ đoạn văn trực tiếp bộc lộ tình cảm, suy nghĩ của tác giả.

Câu hỏi 7: Theo em, hành động “lau sạch cái vòm từng bỏ lăn lóc ngoài sân thượng, đem cất vào tủ cùng cái hộp đồng” của tác giả thể hiện điều gì?

Câu hỏi 8: Hãy chỉ ra một số đặc điểm của tản văn được thể hiện trong văn bản trên qua phiếu học tập sau:

Họ tên: _____	Lớp: _____
	ĐẶC ĐIỂM TẢN VĂN THỂ HIỆN TRONG VĂN BẢN "ĐỒ ĐẠC TRONG NHÀ" Kết cấu
Chất trữ tình và cái tôi:	
Phương thức biểu đạt:	
Ngôn ngữ:	

Câu hỏi vận dụng

Câu hỏi 9: Bài tản văn “Đồ đạc trong nhà” có phải đơn giản là văn bản kể lại, giới thiệu tới mọi người về một số món đồ cũ trong nhà của tác giả không? Nếu không, theo em, tác giả còn bàn tới những điều gì xoay quanh việc kể về những món đồ đó?

Câu hỏi 10: Viết đoạn văn (khoảng 7 – 9 câu), nêu cảm nhận của em khi đọc văn bản trên.

HƯỚNG DẪN TRẢ LỜI

Văn bản kí 9: Đồ đạc trong nhà (Phạm Công Luận)

*** SAU KHI ĐỌC:**

Câu 1: *Gợi ý đáp án:*

- Bài tản văn viết về nhân vật “tôi” và những người thân yêu gắn liền với những kỷ vật.
- Bài tản văn viết về giá trị tinh thần, lịch sử và sự lưu lạc của những món đồ đạc cũ trong nhà, qua đó thể hiện sự trân trọng ký ức, cội nguồn và tình yêu thương gia đình.

Câu 2: *Gợi ý đáp án*

(1)	(2)	(3)	(4)
Nhân vật “tôi” kể lại quá trình chiếc hộp đồng lưu lạc cùng má.	Nhân vật “tôi” giới thiệu về chiếc hộp đồng và bộ đồ dùng ăn trà của bà ngoại.	Nhân vật “tôi” kể về một kỉ vật khác có giá trị quý giá được lưu giữ lại.	Nhân vật “tôi” lý giải về giá trị đặc biệt của chiếc hộp đồng đối với nhân vật “tôi”.
Sắp xếp theo trình tự: 3 – 1 – 4 – 2			

Câu 3: *Gợi ý đáp án*

* Cái hộp đồng mang giá trị đặc biệt với nhân vật “tôi” vì:

- Nó là kỷ vật quý giá, là sợi dây kết nối tác giả với bà cố ngoại và má.
- Chiếc hộp đã lưu lạc theo má qua nhiều biến cố, trở thành nhân chứng của những ngày má “tắt tuổi làm ăn, quên đi quá khứ tươi đẹp”.
- Nó là kỷ niệm của bà cố, của má, và cũng là hình dung về bà nội (ở Cù Lao Phố). Chiếc hộp chứa đựng dấu ấn của cả bên nội và bên ngoại, thể hiện sự trân trọng cội nguồn sâu sắc.

Câu 4: *Gợi ý đáp án*

TT	Từ địa phương	Nghĩa phổ thông
1	bận	mặc
2	lục	tìm kiếm
3	ẵm	bế
4	cái vịn	cái vại/chum/thố nhỏ
5	thiệt	thật
6	hông	không
7	chén	bát

8	má	mẹ
9	nghe	nhé
10	ba	bố

Câu 5: *Gợi ý đáp án*

- HS liệt kê được những chi tiết cho thấy tác giả rất trân quý những món đồ trong nhà:
- + Lau sạch cái vệm bị bỏ lã lóc ngoài sân thượng, rồi đem cất vào tủ cùng cái hộp đồng.
- + Thở phào yên tâm rằng mình đã không bị đánh mất điều gì.
- +

Câu 6: *Gợi ý đáp án*

- HS tìm được câu văn bộc lộ trực tiếp tình cảm, suy nghĩ của tác giả và phân tích:
- + *Vậy là tôi có một cái hộp, dù không là thứ cổ ngoạn quý giá nhưng đó là kỷ niệm của ông bà cố, những người tôi chưa từng biết mặt. Đó cũng sẽ là kỷ niệm của má...*
- => Tác giả bộc lộ suy nghĩ về những giá trị tinh thần vượt lên trên những giá trị vật chất. Từ đó thấy được sự trân trọng đối với cội nguồn của tác giả.
- + *Tôi lau sạch cái vệm... đem cất vào tủ cùng cái hộp đồng. Như một người tham lam và biến thủ kỷ niệm, tôi thở phào yên tâm rằng mình đã không bị đánh mất điều gì...*
- => Thể hiện sự bảo vệ tuyệt đối những gì thuộc về quá khứ, kỉ niệm của tác giả. Qua đó, tác giả càng làm nổi bật lên sự trân trọng và tấm lòng yêu, luôn hướng về gia đình của mình.
- +

Câu 7: *HS trả lời được theo suy nghĩ của mình, có thể tham khảo gợi ý sau:*

- + Hành động trân trọng những kỉ ức quý giá thuộc về gia đình.
- + Tác giả đã trưởng thành và ý thức được rằng những món đồ ấy chính là tài sản tinh thần vô giá, không thể bị mất đi.
- +

Câu 8: *Gợi ý đáp án:*

- Kết cấu: Tự do, phóng khoáng, không có kết cấu cố định. Tác giả viết dựa trên cảm hứng của mình liên quan đến một số vấn đề liên quan đến các kỉ vật tuổi thơ, qua đó thể hiện rõ tâm trạng, cảm xúc của tác giả về những kỉ vật này.
- Chất trữ tình và cái tôi:
- + Chất trữ tình: “Đồ đạc trong nhà” thể hiện tình cảm yêu quý, trân trọng, nâng niu của tác giả đối với những món đồ thân thuộc mà đầy ắp kỉ niệm với gia đình. Những tình cảm đó được bộc lộ gián tiếp qua cách miêu tả các món đồ, kể lại những câu chuyện liên quan đến món đồ đó,...đồng thời bộc lộ trực tiếp bằng những từ cảm thán.
- + Cái tôi: Cái tôi của người viết thể hiện rõ qua những tình cảm, thái độ, suy nghĩ của tác giả về các món đồ kỉ vật. *(Nêu rõ biểu hiện)*

- Phương thức biểu đạt: Tự sự + Biểu cảm + Nghị luận + Miêu tả
- Ngôn ngữ: Tính chất đời thường, sử dụng nhiều khẩu ngữ, giọng điệu trò chuyện như đang tâm sự, đàm đạo với người đọc. *(nêu rõ biểu hiện)*

Câu 9: *HS nêu suy nghĩ theo cảm nhận và cách hiểu của mình, có thể tham khảo gợi ý sau:*

- Bài tản văn không chỉ đơn giản là kể và giới thiệu các món đồ.
- Tác giả còn bàn tới những điều sâu sắc hơn:
 - + Nhắc nhở bạn đọc về việc trân trọng quá khứ.
 - + Ghi nhớ những giá trị bản sắc quý báu, biết giữ gìn và bảo vệ nó.
 - + Tình yêu thương gia đình.
 - +